



**İŞÇİ  
SAĞLIĞI  
VE İŞ  
GÜVENLİĞİ**

-8-

HAZIRLAYAN:  
Turgay ÇERŞİL

**İÇİNDEKİLER**

- \* BİLGİSAYAR HASTALIĞI
- \* TEKSİF VE SÜMER BANK ORTAK SE MİNER DÜZENLEDİ
- \* ÖLDÜREN İLAÇLAR
- \* GÜVENLİK STAN DARTLARI (TS 3974)
- \* BAŞOĞLU'NUN RADYO KONUŞMASI
- \* İŞBAŞI BİLGİLERİ
- \* SORUNLARIMIZ... SORULARINIZ...

Sendika araştırmaları sonucu ortaya çıktı

**İŞÇİ SAĞLIĞINDA YENİ BİR HASTALIK**

# BİLGİSAYAR HASTALIĞI

- ★ *Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu AFL-CIO'ya bağlı Servis Elemanları Sendikası'nca yapılan bir araştırma, ekranlı bilgisayar kullanan kişilerde göz bozuklukları, mide bulantısı, sürekli yorgunluklarla kendisini gösteren ve bileklerdeki sinir düğümlerinde iltihaplanmalara yol açan yeni bir hastalığı ortaya çıkardı.*

Çağımıza adını veren bilgisayarın boyutları gittikçe küçülüyor buna karşın bellek kapasiteleri ise gün geçtikçe artıyor. Artık ceplerde taşınabilen bilgisayarlar ülkemizde de piyasaya çıktı. Evlerde bile kullanılan bilgisayarların girmediği alan pek kalmadı gibi. İşleri çabuklaştıran, hata yapma oranını sifira yaklaştıran bilgisayarlar topluma büyük hizmetler sunuyorlar.. Pekiyi ya saatlerce bilgisayar ekranı karşısında çalışanlar onların durumu ne?.. Onların durumunun gerçekten çok kötü olduğu ABD'de yapılan bir sendika araştırması sonucu ortaya çıktı.

Ekranlı bilgisayar hastalığı adı da verilen ve gelişmiş ülkelerde artık bir milli sağlık problemi haline gelen bu hastalığın ilk belirtileri şöyle tesbit edilmiş.. El ve bileklerde sürekli olarak burkulmalar, görme bozuklukları, omuz, boyun ve sırt ağrıları ve stress de-

nilen gerilime bağlı hastalıkların sayısında artışlar. ABD'de Çalışan Kadınlar Ulusal Derneği ve Servis Elemanları Sendikası'nca hazırlanan 58 sayfalık bu raporda gün boyunca uzun saatler ekran karşısında bilgisayar kullanan çok çeşitli işçilerin karşılaştığı sorunlar dile getiriliyor. Hastalığın ilerlemiş durumlarında ise şu bulgular saptanmış.. Sürekli olarak baş ağrıları, deride lekeler ve kızarıklıklar, sinir düğümü iltihaplanmaları, (el ve bileklerde) mide bulantıları, baş dönmeleri ve geçmeyen bir yorgunluk.

Servis Elemanları Sendikası Genel Başkanı **John Sweeney** araştırma sonuçlarının, etkileri konusunda şunları dile getiriyor:

“Ekranlı bilgisayar kullanan kişiler için hayat sürekli bir acı, fiziksel sakatlıklarla dolu bir kabul gibidir. Bu hastalık şu anda ABD'de 28 milyon kişinin karşı-

sında bir tehlike olarak beklenmektedir. Bu sayı on yıl sonra 40 milyon kişiye ulaşacaktır. Bu kişilerin içinde buldukları durum tam bir çıkmazdır. Ya bilgi sayar kullanmaya devam edecekler ve ileride hastalanacaklar, ya da hiç bir sosyal güvence ve tazminat almadan işi bırakıp gidecekler.”

## GÜVENLİK ÖNLEMLERİ

Bilgisayar dizaynında ve kullanan kişilerin rahatlığında bir iyileştirmenin şu anda mümkün olduğu belirtilen raporda, birçok işyerinde bu konu ile ilgili aşağıdaki güvenlik önlemlerinin alınması öneriliyor.

1. Ergonomik kurallara uygun bir çalışma ortamının yaratılması.
2. Bu elemanların diğer başka işlerde de çalıştırılarak dinlendirilmeleri,
3. İş aralarında dinlenme imkânlarının artırılması,
4. Sürekli olarak ekranlı bilgisayar karşısında çalışan

manların yükselme ve terfilerinin çabuklaştırılması.

5. İşveren tarafından ücretsiz olarak göz ve ortopedik sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması.

## DiĞER ARAŞTIRMALAR

New York Üniversitesi, Göz Sağlığı Araştırma Enstitüsü'nce

ekranlı bilgisayar kullanan kişilerdeki göz rahatsızlıkları konusunda yapılan diğer bir araştırmada ise şu sonuçlar elde edildi.

Göz ağırları yakın görmede bozukluklar, göz iltihaplanmaları, başağrıları, boyun, omuz ve sırtta ağrılar ve çift görme bozuklukları.. 1986 yılında yapılan bu araştırma, Enstitüye tek tek başvuran ve değişik kuruluşlarda çalışan ekranlı bilgisayar kullanan kişilerde yapılan muayeneler sonucu ortaya çıkarıldı.

Bu konuda diğer bir işyerinde yapılan araştırmaya göre bir günde 7 saat ekranlı bilgisayar kullanan kişilerde görülen hastalıklarda daha az süre ekran başında çalışan kişilere oranla yüzde 72 oranında artış olduğu belirlendi.

Bilgisayar ekranı karşısında uzun saatler çalışanların, bu hastalıklardan mutlaka korunmaları gerektiği belirtilen raporda, bu yapılmadığı takdirde, bu elemanların sağlık sigortası oranlarının giderek yükselece-



ği, sakatlanan bu elemanların yerine yeni kişilerin istihdam edilerek yetiştirilmelerinin, kuruluşun işlerini yavaşlatacağı ve maliyetleri yükselteceği iddia ediliyor. Bu nedenle bilgisayar karşısında çalışan kişilerin sağlık sorunlarını mutlaka halledilmesi gerekli olduğu belirtiliyor.

## **EN KÖTÜSÜ:**

**Bileklerdeki sinir uçlarında ve kaslarda görülen hastalık**

Carpal Tüneli Hastalığı olarak bilinen ve bileklerdeki kas ve sinir uçlarında iltihaplanmalara yol açan hastalık ise bilgisayar kullanan kişilerdeki en kötü hastalık olarak belirtiliyor. Denver kentindeki telefon şirketinde çalışan 500 kişiden 125'i ekranlı bilgisayar kullanıyor. Bu 125 kişide ise bu hastalığın ilk belirtileri görülüyor. Bu kişilerden 15-20 tanesi ise bir ameliyat geçirmiş. Ancak ellerinde bir düzelme olmasını hala umutla bekliyorlar.

## **TÜRKİYE'DEKİ DURUM**

Bugün ülkemizde de giderek artan bilgisayar kullanımı özellikle bankacılık sektöründe hızla yaygınlaşıyor. Yıl sonu mesaiyeri ile birlikte bankaların otomasyon bölümlerinde çalışanlar haftanın hemen her günü bu ekranların karşısındalar. Bu konuda ülkemizde bir araştırma olmamakla birlikte, genelde bankacılık sektörü içinde çalışan elemanların tümünde gerilime bağlı hastalıklar görülüyor. Bilgisayar ekranı karşısında çalışan elemanlarda ise sürekli yorgunluk ve sürekli hastalık belirtileri yaygın bir durumda. Ticari rekabet ve hayatta kalabilmenin savaşını veren

bankaların, yükünü çeken hep çalışanlar oluyor. Gerilim ve sürekli hastalığın yanında bilgisayar ekranı kullanan kişilerle ilgili bir araştırmanın vakit ge-

çirilmeden yapılması ve ülkemizde bu konuyla ilgili olarak bir İŞÇİ SAĞLIĞI ve İŞ GÜVENLİĞİ tüzüğüne vakit geçirilmeden hazırlanması gerekiyor.

## **KAS VE SİNİR UCU İLTİHAPLARI**



**Uzun süreli bilgisayar kullanan kişilerde görülen en kötü hastalık, bileklerdeki kas ve sinir uçlarında meydana gelen iltihaplanmalar.**

- ★ **Uzmanlar, çocuklarınıza yakından televizyon izlettirmeyin, ekrandan yayılan radyasyon iki-üç metre içinde tehlikeli olabilir diyorlar. Ancak ya saatlerce bilgisayar ekranı karşısında çalışan, gözleri, elleri ile sürekli olarak, çalışan işçilerin durumu ne olacak. Radyasyon, ekranlı bilgisayar kullanmadan doğan hastalıklar, gerilim, ağrılar, sinir ve kas iltihaplanmaları konusunda artık birşeyler yapmak gerekiyor.**

Kimine göre Tarım İlacı  
Kimine göre öldürücü Zehir...

# ÖLDÜREN İLAÇLAR...

**Derleme : Sinan VARGI**

*TÜRK-İŞ Kooperatif Uzmanı*

**K**üçük ilaçlama uçağı, tarlaya bir alçalıyor, bir yükseliyor ve deposundaki zehiri, tarlaya bırakıyordu. Ellerinde beyaz bir bez tutan tarım işçileri, uçağın nereye ilaçlayacağı konusunda ellerindeki bezi sallayarak işaret veriyorlardı. Pilot ilaçlama deposunun kolunu çektiği zaman zavallılar diye düşündü, "bütün bu ilacı kafalarına yiyorlar". Gerçekten de tarla ile birlikte ilacın bir kısmı da tarım işçilerinin saçlarına, derilerine elbiselerine bulaşıyordu...

Tarım ilacı kutusunu eline alan bir işçi kutuyu dikkatlice yırttıktan sonra, ırgat başının "Hadi be adam sallanma çabuk dök şu ilacı" şeklinde bağırmasıyla, elleriyle zehiri traktörün su deposunun içine boşaltıverdi. Bir tahta ile iyice karıştırdı. Bir miktar zehir halâ ellerindeydi. Daha sonra ellerini yıkamadan tekrar çalışmaya koyuldu, öğle ekmeğini yerken zehir halâ ellerindeydi, akşam kasılmalarla uyandı, arkadaşları zorla hastaneye yetiştirdiler, ertesi gün Adana'nın ufak bir gazetesinde bir tarım işçisi zehirlenerek öldü diye küçük bir haber vardı. Ellerindeki zehir ölü yıkayıcılarının hortumu tutmalarıyla geçmişti, ama içinde halâ onun ölümüne sebep olan zehir duruyordu...

Tarım ilacı üreten çok uluslu şirketin lüks oteldeki o günkü toplantısı çok önemliydi, nasıl önemli olmasındı, bazı ürettikleri ürünler Amerika'da ve

★ **Tarım ilaçlarından DDT artık sivrisinekleri pek öldürmüyor, bir iki nesil sonra sivrisinekler böcek öldürücülerine karşı bağışıklık kazanıyorlar. En çok bağışıklığı olan hayvan ise evlerde mutfaklarda görülen kahverengi böcekler. Böcek bilimcileri, dünyada bir atom ve nötron savaşından sonra, yaşayabilecek tek canlının bu kahverengi böcekler olduğunu söylüyorlar.**

★ **1985 yılında ülkemizde DDT'nin kullanımı yasaklanırken, eldeki stoklar bitinceye kadar kullanımı konusunda ilgili resmi dairelere yazı yazıldı. Ancak kullanımı yasaklanırken ve stokların eritilmesi konusunda ise "Bugüne kadar nasıl olsa öldürdüğü kadar öldürdü, bırakalım da stoklar erisin" zihniyeti uygulandı...**

Avrupa ülkelerinde kullanılmayacaktı artık, toprağa, ürünlerle karışan zehir, insanları zehirliyor, onları yavaş yavaş kanser illetinin pençesine atıyordu. O günkü toplantı çok önemliydi. Genel müdürleri gelişmiş ülkelerde yasaklanan bu ilaçları geri kalmış ülkelerde adlarını değiştirerek sattıklarını ve bu satışların geri kalmış ülkelerdeki çiftçilere bir zararı olmadığını ifade etti. Üstelik kutunun üzerinde nasıl kullanılmalı ve hangi koruyucu malzemelerin kullanılması konusunda da uyarılar vardı. Ancak genel müdürün unuttuğu bir nokta hep bilerek gözden uzak tutuluyordu. Geri kalmış ülkelerde kaç çiftçi okuma yazma bilmiyor ve kaç tanesi koruyucu malzeme alabiliyordu. Kendi ülkeleri içinde çevreye ve insanlara daha az zarar veren böcek öl-

dürücü üretmeye çoktan başlamışlardı.

Kimyagerler, tarım zararlıları olarak adlandırılan, böceklerin bir müddet sonra zehirlerle karşı bağışıklık kazandığını biliyorlardı ve bu nedenle her geçen gün daha fazla zehirli madde üretmek zorundaydılar, bit, sivrisinek ve sıtma belasını ortadan kaldıran DDT'ye karşı böcekler bir iki nesil sonra bağışıklık kazanıyorlardı. Ancak tarım ilaçları gerekliydi de. Tarım ilacı olmasaydı, dünya tarım üretiminde büyük düşüşler olabilirdi, bu da açlığı yaygınlaştıracaktı. Ama dünyanın tok kalması bahasına tarım ilaçları tarım işçilerini özellikle geri kalmış ülkelerde etkiliyordu...

Uluslararası Tüketici Birlikleri Federasyonu ve üye ülkeler 1985 yılından beri gelişmiş ül-

kelerde yasaklanan tarım ilaçlarının geri kalmış ülkelerde çok uluslu şirketler tarafından satılmasını yasaklamak için yoğun bir kampanya yürütmek-

teydiler. "Kırlı Düüne" olarak adlandırılan 12 tarım ilacının bir çoğunun kanserjen olduğu, tarım işçilerinin derilerine temas eden bazı ilaçların onları

zehirlediği, kadınlarda ölü doğuma yol açtığı, sinir sistemini felç ettiği, bir gramının bile derideki bir yarıktan geçerek insanı ölüme sürüklediği belirtilerek, bu ilaçların tüm dünyada yasaklanması için kampanya yürütölmekteydi. Çalışanlar iskelet kıyafeti içinde bu zehirlerle ilgili broşürleri halka dağıtıyorlardı...

## 12 ZEHİR VE ETKİLERİ

1. **Parathion** : Bu ilaç dünyadaki tarım ilacı zehirlenmelerinin yarıya yakınında başrolü oynamaktadır. Bir çay kaşığı dolusu ilaç, deriyle temas ettiğinde zehirlenmektedir.
2. **2,4,5-T** : Bir birim gramı bile çok zehirli olan bu ilaç çocuk düşüklerine, sakat doğuma ve sürekli olarak bebek düşürmeye yol açıyor.
3. **Paraquat** : Üçüncü dünya ülkelerinde intihar ilacı olarak tanımlanmaktadır. Çünkü antidotu yani panzehiri bulunmamaktadır.
4. **DDT** : Ülkemizde de stokları eriyinceye kadar kullanımına izin verilmiştir. DDT'nin zehirine bağışıklık kazanan sivrisinekler, halen sıtma hastalığını yaymaktadır.
5. **Aldrin-Dieldrin-Endrin** : Çok zehirli olan bu "drins" grubu tarlalarda yaralı böcekleri öldürmektedir. Laboratuvar hayvanlarında kansere yol açmaktadır. Yağmur suyunda, toprakta ve gıda maddelerinde izi bulunmuştur.
6. **Chlordimeform (Galecron)** : Özellikle pamuk tarımında kullanılmaktadır. Deri yoluyla insanları zehirliyor. Ayrıca safra kesesi iltihaplanmalarına yol açmaktadır.
7. **Dibromochloropropane (DBCP)** : Tarım işçilerinde kansere yol açtığı saptanmıştır. Bu güçlü zehir, toprak altındaki su kaynaklarına süratle karışır, ABD'deki kuyularda bulunmuştur.
8. **Chlordane / Heptachlor** : İnsanın yağ dokusunda birikerek, kansere yol açan bu tarım ilacının sütte bulunduğu saptanmıştır.
9. **HCH / Lindane** : Kansere yol açan bir tarım ilacı daha.. Tarım kesiminde geniş bir biçimde kullanılan bu zehir, insan ve hayvanlarda sinir sistemi felcine neden oluyor.
10. **Ethylene Dibromide** : Kansere yol açtığı konusunda çok ciddi kanıtlar mevcuttur. Ayrıca bu zehir, kadın ve erkeklerde kısırlığa yol açmaktadır. İnsan derisinde, lastik ve plastikte ve bir çok bitki kabuğunda, yeraltı sularında yaygın olduğu belirlenmiştir.
11. **Camphencolor** : Bu tarım ilacı, deriden vücuda girerek zehirleyebilir. Çiğneyerek yutulduğunda öldürücüdür. Hayvanların yağ hücrelerinde birikerek kansere yol açar.
12. **Pentaglorophenyl (PCP)** : Ciğere, böbreğe ve merkezi sinir sistemine olumsuz etki yapar. Tahta kurtlarının öldürülmesinde geniş miktarda kullanılır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde Birleşik Tarım İşçileri Sendikası Başkanı Chavez ise başka bir broşür bastırmıştı. Sendikanın bu broşüründe üzüm yetiştirmede kullanılan bir tarım ilacının kanserojen olduğunu ve üzümün suyla ne kadar yıkanırsa yıkanсын, temizlenmediğini ve insanları zehirlediğini belirtiyordu. Genel Başkan ayrıca, yılda yaklaşık bin kadar tarım işçisinin zehirlendiğini belirtiyor ve bir çoğunun emekli olmadan kansere yakalandığını söylüyordu. En çok görülen kanser türü ise cilt kanserleriydi...

## BİLİM ADAMLARI VE GAZETECİLERİN GÖRÜŞLERİ

Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğretim Üyesi, Doç.Dr. Atilla Konar ise 10 Nisan 1987 günü Milliyet gazetesinde yayınlanan bir haberinde aynen şöyle diyordu:

"Çukurova bölgesi tarım ilaçları ile ölmektedir, yaptığım bir çalışmada Çukurova'dan daha az zehirli Toros eteklerindeki Feka bölgesini pilot bölge olarak seçtik. Buradan aldığımız süt örneklerinde, DDT, BHC, lindane, dieldrin ve endosulfan gibi insan sağlığına son derece zararlı tarım ilaçlarını tesbit ettik. Bu sütlerdeki ilaç miktarları tehlike sınırlarının çok üstündeydi. Bu ortamlarda yetişen bitkiler gibi süt, peynir, yoğurt, tereyağı gibi ürünlerle söz konusu zehirler tüm ülkede satılmakta ve hepimizi zehirlenmektedir."





Aynı öğretim üyesi, bir seminer notunda basılı olarak şu görüşleri dile getiriyordu...

“Bir Alman üniversitesince yapılan araştırma sonucunda, Çukurova’da alınan anne sütü numunelerinde çok fazla miktarda tarım ilacı kalıntısına rastlanmıştır. Yine Alman Üniversitesi-nin yaptığı araştırma sonucunda sulandırılması gereken tarım ilaçlarının toz halinde tarlaya atıldığı tesbit edilmişti. Bir patlıcanın ve domatesin üstünde tespit edilen zehir aslında bir ton suya karıştırılıp tarlaya atılması gereken miktarda.”

Yine gazetelerden öğrendiğimiz kadarı ile, meyve ve sebze ihracaatımızda bazı partiler üzerinde zehir tespit edilerek geri gönderiliyordu. Belki de aynı ülkenin çok uluslu şirketi tarafından bize satılan ilaç yüzünden aynı ülke ürünlerimizi almayı reddedebiliyordu. Gelen malların ise iç piyasada satıldığını radyasyonlu çay haberlerinden çıkarmak pek de zor değildi.

“Tarım ilacı ya da hammadde-sini üreten dünyanın ünlü şirketleri, her yıl yüzlerce yeni sentez üzerinde çalışırlar. Bu şirketler yüzlerce kobay üzerinde araştırmalar yaparak ilaçlarını bulurlar. Bir firmanın ürettiği ilacın Patent süresi bitince, firma kendi ilacını kötülemeye onun insan sağlığına zararlı olduğunu belgeleriyle açıklar. Amacı ise, o ilacın kârını rakip firmalara kaptırmaktır. Kendi canı istediği ve çıkarlarına uygun düştüğü zaman açıklamalarda bulunur.”

*Dr. Saffet Öztürk  
Milliyet, 10 Nisan 1987*

“Marmara Denizini altı bölgeye ayırarak, İzmit Körfezi’nden ispari, Silivri’den kırlangıç, Şarköy’den de karides örnekleri aldık. Bu balıklarda çeşitli dozlarda öldürücü etkisi olan klorlu hidrokarbonlardan BHC kalıntılarına rastladık. İzmit Körfezi’nde “Koruma Tarım” fabrikası önünden alınan örneklerde bura-

## BEBEK KREMİNDE BİLE TARIM İLACI ÇIKTI...

**29** Ocak’ta yayınlanan gazetelerde, bebek pişiklerinde kullanılan kremlerde çok miktarda kanser yapıcı tarım ilacı çıktığı yazılıyordu.

Bu haberin üzücü olan bir tarafı daha vardı, bu kremlerin testi ülkemizde değil de, Batı Almanya’nın Bremen Çevre Laboratuvarında yapılmış olmasıydı. Yine bir Türk doktoru bu araştırmayı gerçekleştirmişti.

Bebek kremlerinde kullanılan lanolin adlı maddede, önceki sayfada tanıttığımız 12 tarım ilacının mikrogram olarak partikülleri bulunuyordu. Kullanılan kremler deri yoluyla kana karıştığı için, işin tehlikesi daha da büyüydü. Yaşları 0 ila 10 arasında olan çocuklara bu kremlerimizi bir güzel sürdük ve onları bir güzel zehirledik.

İstanbul’da faaliyet gösteren Tüketici Koruma Derneği bundan bir yıl kadar önce içme suyunun pet ambalajının ve piyasada satılan bir ayranın içine lağım suyu enjekte ediyordu. Bunu, Milliyet ve Sabah gazetesinin bürosunda yapıyordu. Daha sonra Hıfzıssıhha Enstitüsüne tahlil için verilen bu malzemeler “Sağlıklı, İçilebilir” raporu alıyordu ve gazeteler bu haberi yine manşet yapıyordu.

Bebek kremleri ile ilgili araştırmanın neden Almanya’nın Bremen Kenti Çevre Laboratuvarında yapıldığı daha iyi anlaşılıyor.

Ülkede gerçek bir Tüketicinin Korunması Yasası olmaması ve bu konu ile ilgili mevzuatın çok yaygın olarak değişik kanunlara yayılmış olması, kötü niyetli firmaların ve çok uluslu tekellerin gelişmiş ülkeler de yasaklanan tarım ilacı ve diğer tüketim mallarını ülkemizde satabilmelelerine yol açıyor.

Binlerce bebeğe kanser yapıcı maddeler verdik, bu maddeleri halen yiyoruz. Bunların sorumlularının mutlaka bulunması gerekiyor.

da kirlenmenin yoğunlaştığını gördük. Marmara Denizi can çekişmektedir.”

*Prof. Fikret Baykut  
İstanbul Üniversitesi*

“Biz barajları yapıyoruz, giyimimizden, yememizden, içmemizden, eğitimimizden keserek, barajların yapılması ile daha çok ürün almak için daha çok tarım ilacı kullanmak zorunda kalacağız. Bugün ve gelecekte tıpkı DDT’de olduğu gibi on yıl geriden gelmemek ve dünya ilaç tekellerinin “Ne verirse onu alan bilinçsiz” bir tüketici olmamak için tedbirler alınmalı.”

*Necati Doğru Milliyet*

Geçtiğimiz yıl içinde, Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı, bazı tarım ilaçlarını yasaklarken, Bakanlık tarafından yapılan bir araştırma ile bazı yerlerden alınan buğday ve peynir numunelerinde tehlikeli miktarda tarım ilacı bulunduğu ortaya çıktı. Ancak bu araştırma sonuçlarından kamuoyu haberdar edilmedi ve Bakanlık Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü 50 milyon insanın 6 ay daha zehirli maddeleri yemesi için il müdürlükleri, KİT’ler ve Şeker Şirketi’ne yazı çıkardı.

*(Milliyet)  
10 Nisan 1987*

## “İşverenler, sağlık ve güvenliği teminat altında tuttıkları sürece işçiden verimlilik beklemelidir.”

**T**ÜRK-İŞ, Genel Eğitim Sekreteri Mustafa BAŞOĞLU, Radyoda bir konuşma yaparak, kendisine yöneltilen sorularını cevapladı.

Türkiye’de meydana gelen iş kazalarını yabancı ülkelerle karşılaştırarak bazı örnekler veren BAŞOĞLU, ülkemizde işçi sağlığı ve iş güvenliğine gereken önemin verilmediğini belirterek, bu konuda neler yapılması gerektiğini anlattı.

BAŞOĞLU’na yöneltilen sorularla cevapları şöyle :

**Spiker :** Efendim siz geçtiğimiz günlerde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın düzenlediği İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Haftası dolayısıyla sunduğunuz bildiride, ülkemizde iş kazaları ve meslek hastalıklarının önemi ve bunların azaltılabilmesi için neler yapılması gerektiğini belirtmişsiniz. Şimdi dinleyicilerimize de bu konunun özellikle ülkemiz açısından önemini açıklar mısınız?

**BAŞOĞLU :** İş kazaları ve meslek hastalıkları ülkemizde giderek önemini çoğaltan bir noktaya gelmiş bulunmaktadır. Şimdi arzedeceğim rakamlar bu düşüncemi doğrulayacaktır.

Son beş yılı iş kazaları açısından değerlendirdiğimizde 362 milyar lira yıllık ekonomik maliyet değeri görülmektedir ve iki milyon dört yüz bin işgünü kaybına sebep olmuştur. Yıl olarak olaya baktığımızda 1986’da 148.600 iş kazası ve meslek hastalığı, 2748 sakat, 1075 ölümle sonuçlanan kazalarla karşılaşırız. Bunları top-

ladığımız zaman görüyoruz ki maalesef trafik kazaları ile iş kazaları yarışır hale gelmiştir. Bu nokta işkolları bakımından da belki kısaca bilgiler vermek gerekir. İş kazaları bakımından en yoğun olan işkolumuz inşaat işkolu, ardından bunu metal ve kömür işkolları izlemektedir. Kömür işkolumuzda diğer işkollarından daha farklı ve önde gitmekte olduğu görülmektedir.

Bizdeki bu rakamları diğer ülkelerle kıyasladığımızda Türkiye’nin çok kötü bir durumda olduğunu arzettiğim rakamlar ispatlamaktadır. Ölümlü kazalarda Fransa’dan % 9, ABD’den % 8, Yugoslavya’dan % 3, B.Almanya’dan % 3, Çekoslovakya’dan % 2, Mısır’dan % 2 ve Tunus’tan % 1,5 daha önde gidiyoruz. Bu yüzdeler de göstermektedir ki iş kazaları ve meslek hastalıklarında Türkiye iyi sayılmayacak ve üzüntü ile karşılanabilecek bir görüntü göstermektedir.

**Spiker :** Evet efendim, bu istatistiki bilgilerden de anlaşıldığı gibi iş kazaları ve meslek hastalıkları ülkemizi açısından önemli bir sorun. Peki bu sorunların çözümlenebilmesi için sizce neler yapılmalıdır?

**BAŞOĞLU :** Bu konuda şunu arzedeğim; 1985 yılında 1.027.469 işyerinden, Sosyal Sigortalar Kurumu sadece 364.723 tanesini kapsama alabilmiştir. Böylelikle 700 bine yakın işyerimiz SSK kapsamı dışında. Dolayısıyla sosyal güvenlik kapsamı dışındadır. Yine SSK kayıtlarına göre 600 iş müfettişi kapsamda olan ve olmayan işyerlerini denetlemekle görevlidir. Böyle olunca devletin birinci derece yerine getirmesi gerekli olan işyerlerini denetleme görevini yapamadığı anlaşılmaktadır ve görülen iş kazaları ve meslek hastalıklarında, özellikle iş kazaları bakımından olumlu sonuç almakta zorluklar doğmaktadır. Türk-İş bu durumu göz önüne alarak öncelikle denetim görevinin daha etkin bir biçimde yerine getirilmesini istemektedir.

İkinci önemli konu; işverenlerimizi ilgilendiriyor. İşverenlerimiz işçinin sağlığını ve güvenliğini teminat altında tuttıkları sürece daha verimli hizmet alabilecekleri hizmette daha iyi bir seviyeye ulaşabileceklerini dikkate almalıdır. Bunu bir yandan tedbir alarak öte yandan işçi eğitimine gerekli önemi verecek sağlayabilirler. Bu noktada üzülerek ifade etmeliyim ki, özellikle küçük ve orta boy iş-



yerlerinde işverenlerimiz henüz bu anlayışa ulaşabilmiş değildirler. Büyük işyerlerimizde çoğunlukla yeni teknoloji kullanıldığı için ve belki de bu teknoloji gelirken iş güvenliği konusu da birlikte getirildiğinden tedbirler daha olumlu sonuçlar vermektedir. O halde işverenler önce işin ciddiyetini kabul etmeli, çalıştırdıkları insanların yerine kendilerini koyarak ben olsaydım ne olurdu? Sorusunu cevap ararlarsa işkazaları ve mesleki hastalıklarında daha az üzücü olaylarla karşılaşmamız imkan dahiline girer.

Bir üçüncü konu; Alınan tedbirlere işçilerin uyma konusudur. Bu konuda da zaman zaman tartışmalar vardır; deniliyor ki işverenlerin aldığı tedbirlere işçiler uymadığı için kazalar çoğalmaktadır. O noktada da şunu söylemek zorundayız: Alınan tedbirlere uyulmadığı işverenlerin görev ve sorumlulukları vardır. Koruyucu malzemeyi kullanmamak veya kazaları karşı alınan tedbirlere uymamak halinde işçiyi uyararak, eğitmek, uyulmama halinde sonucun ne olacağını çok iyi anlatmak gereklidir.

Bununla beraber yine de şunu belirtmek isterim. İşçiler de işkazalarını azaltmak ve daha güvenli çalışma ortamına ulaşabilmek bakımından alınan tedbirlere uymak zorunda olduklarını bilmelidirler.

Bu noktada bizim Türk-İş olarak yapmaya çalıştığımız, yasal bir zorunluluk olmamasına rağmen sürekli olarak işçileri bu anlamda eğitmektir. Bu maksatla özel seminerler ve sempozyumlar düzenliyoruz ve aynı zamanda diğer kuruluşlarla işbirliği yapmak suretiyle işçi sağlığı ve iş güvenliğini hem işçilerimiz, hem de kamuoyu oluşturmak bakımından diri tutmaya çalışıyoruz. Bu eğitim çalışmalarını Türk-İş ve üyesi kuruluşlar sürekli olarak gündemde tutarak yerine getirmeye çalışmaktadırlar.

## İŞÇİYE İŞBAŞI BİLGİLERİ:

### TORNACIYA ÖĞÜTLER

**S**anayide en çok kullanılan ve sıkça rastlanan makinelerden biri de torna tezgahlarıdır. İrili ufaklı birçok iş kazasına neden olan bu tezgahlarda çalışırken dikkat edilmesi ve kesinlikle uyulması gereken kuralları şöyle özetleyebiliriz:

- ★ Tezgahın kasnak, kayış, mil ve dişli gibi hareketli bölümleri koruyucularla örtülmelidir.
- ★ Bütün eğeleme işleri sol elle yapılmalı, eğe torna aynası ve mandallarından uzak tutulmalıdır.
- ★ Zımpara bezini elle tutmak yerine bir çubuk kullanılmalı, tek elle alet kullanılmamalıdır.
- ★ Torna edilen parça hareket halindeyken ölçme ve kalibrasyon yapılmamalıdır.
- ★ Talaş temizleme işlemi torna hareket halindeyken yapılmamalı, uzun spiral talaşlar bir sopa veya kanca ile, kıymık şeklindeki talaşlar ise süpürge yardımı ile alınmalı, kesinlikle el kullanılmamalıdır.
- ★ Torna başında iş yaparken, eldiven, kaşkol, boyunbağı, şarkıntılı, bol ve uzun kollu giyim eşyaları kullanılmamalı, kol saati, yüzük ve zincir gibi şeyler takılmamalıdır.
- ★ Torna aynaları her zaman elle ayarlanmalı, bu işlem tezgah çalışırken yapılmamalıdır.
- ★ Operatörün elle aletlere dokunmasını ve göze çapak sıçramasını önlemek amacıyla, bıçak arabaşına monte edilmiş sık kafes teli veya saydam plastikten yapılmış bir koruyucu bulunmalıdır.
- ★ Fırlayan çapak veya yağ damlacıklarına karşı gözlük kullanılmalı, uygun şekilde şapka takılmalıdır.
- ★ Ellerin ve iş giysilerinin yağlı olmamasına dikkat edilmelidir.
- ★ Transmisyon kayışları elle itilmemeli, bir aktarıcı kullanılmalıdır.
- ★ Torna çalıştırılmadan önce, tezgah altında ve çevresindeki takım, alet ve parçalar kaldırılmalıdır.
- ★ Tornaya yol verilmeden önce, ayna üzerindeki anahtar çıkarılmalıdır.
- ★ Ağır ayna ve malzemeler tek başına kaldırılmamalıdır.
- ★ İşlenen parçaların dönen uzantıları, çevresi kapatılarak güvenlik altına alınmalıdır.
- ★ Torna çalışırken, tezgahın başı, boş bırakılmamalıdır.
- ★ İşlenecek parçanın orta delikleri düzgün, torna çivileri ise sivri olmalıdır.
- ★ İşlenecek parça ayaklara sıkıca monte edilerek gevşemesi engellenmelidir.



**İŞÇİ EĞİTİMİNDE  
ÖRNEK BİR  
UYGULAMA**

# **TEKSİF Sendikası ile SÜMERBANK işyerlerinde ortaklaşa “İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği” seminerleri düzenliyor**

**T**ÜRKİYE Tekstil Örme ve Giyim Sanayii İşçileri Sendikası **TEKSİF**, işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda Sümerbank Genel Müdürlüğü ile ortaklaşa bir dizi eğitim semineri düzenledi. Bu seminerlerin özelliği, işçi ve işverenin birlikte soruna sahip çıkarak ortak bir çalışma içine girmesi ve Sümerbank'a bağlı işyerlerinde düzenlenmesi.

İlk etapta 11 Sümerbank Fabrikası'nın eğitim kapsamına alındığı seminerlerde, usta, ustabaşı, teknik nezaretçi, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulu üyeleri, kısım şef ve amirleri ile, sendika temsilcileri eğitiliyor.

Aşağıda yer ve tarihleri belirtilen işçi sağlığı ve iş güvenliği seminerlerine, üniversite öğretim üyeleriyle **TÜRK-İŞ** Eğitim Uzmanları da katılıyorlar.

## **SEMİNER PROGRAMI**

İzmir Fabrikası 09-11 Şubat, Adana Fabrikası 08-10 Mart, Nevşehir Fabrikası 26-28 Nisan, Diyarbakır Fabrikası 25-27 Mayıs, Malatya Fabrikası 01-03 Haziran, Bünyan Fabrikası 07-09 Haziran, Erzincan Fabrikası 12-14 Temmuz, Bursa Fabrikası

İlk etapta  
11 **SÜMERBANK**  
fabrikasının  
eğitim kapsamına  
alındığı  
seminerlere  
**TÜRK-İŞ** Eğitim  
Uzmanları da  
katılıyor

(Merinos) 13-14 Eylül, Denizli Fabrikası 05-07 Ekim, Nazilli Fabrikası 10-12 Ekim, Bakırköy Fabrikası Tarih sonra belirlenecek.

## **İŞLENECEK KONULAR**

Sümerbank'ta ve tekstil sanayiinde işçi sağlığı ve iş güvenliği uygulamalarıyla, meslek hastalıkları, işkazaları ve korunma yollarının ele alınacağı seminerlerde ayrıca; ilkyardım, beslenmenin önemi, işçi sağlığı ve iş güvenliği kuralları ve önemi, kurul üyeleriyle sendika temsilcilerinin konuyla ilgili çalışmalarındaki etkinlikleri ile işçi sağlığı ve iş güvenliği mevzuatı konularında da dersler veriliyor.



# SORUNLARIMIZ... SORULARINIZ...



## Prof.Dr. TURHAN AKBULUT MEKTUPLARINIZI CEVAPLIYOR

**İşçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili öğrenmek istediğiniz konuları ve sorunlarınızı bize yazınız.**

**TÜRK-İŞ İşçi Sağlığı ve Aile Planlaması Proje Müdürü Prof.Dr. Turhan Akbulut, mektuplarınızı dergimizde cevaplandırarak ve sizleri aydınlatacaktır.**

**YAZIŞMA ADRESİMİZ : TÜRK-İŞ Dergisi  
İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ EKI  
TÜRK-İŞ Genel Merkezi  
Bayındır Sokak No: 10  
YENİŞEHİR - ANKARA**

**Hocam,**

**Ben, uzun yıllardan beri dokuma işçisi olarak çalışmaktayım. Son zamanlarda, televizyon seyrederken, çocuklara "Televizyonu biraz açsanıza" diyorum. Onlar da bana "Bu kadar yüksek sesle televizyon dinlenir mi? biraz kıs" diyorlar.**

**Merak edip kulaklarımı muayene ettirdim. Yapılan muayene neticesinde, her iki kulağımın işitme yeteneğinin azaldığını söylediler ve bunun iyileşmeyeceğini bildirdiler. Sizden ricam, kulaklarımın iyileşmesi için ne yapmam gerektiğidir.**

**Saygılarımla**

**Ahmet TAŞCI  
BURSA**

**Değerli Okuyucum,**

Sizin anlattığınıza göre, kulaklarınızın uzun yıllar boyunca yüksek şiddette gürültü sonucu yeteneği kaybolmuş, çalıştığınız dokuma ipleri yüksek şiddette gürültülü işlerdir. Bu işlerde uzun yıllar çalışılır ve

çalışırken "kulaklık" kullanılmazsa, bir zaman gelir duyma yeteneği zayıflar. Bu durumun tedavisi yoktur. İlerlememesi için, size tavsiyem, kulaklık kullanmanızdır. Yüksek şiddette gürültüde çalışanlara bu nedenle hep kulaklık takmaları tavsiye edilir.

Gürültüye bağlı işitme yeteneğinin azalması bir meslek hastalığıdır. Bu nedenle, SSK sağlık kuruluşlarına başvurarak durumunuzu anlatınız.

Hakkınızda verilecek karar bize bildirirseniz, size tekrar bilgi verir ve nasıl hareket edeceğinizi bildiririz.

**Sayın Prof.AKBULUT,**

**Bir akümülatör fabrikasında oksit dairesinde iki yıldır çalışıyorum. Bir kaç aydır kendimde hal-**

**sizlik hissediyorum. Ayrıca bazan karnıma ağrı geliyor. Arkadaşlar "Kurşun zehirlenmesi" olmuş olmayasın diyorlar. Beni aydınlatır mısınız? Saygılar hocam.**

**Hüseyin HEPGÜLER  
İSTANBUL**

**Kıymetli Okuyucum,**

Akümülatör fabrikalarında kurşun oksitleri ile yapılan işlerde, gerekli önlemler alınmazsa, kurşun zehirlenmesi olur. bunun ilk belirtileri hal-sizlik, solukluk gibi ve sonra göbük etrafında burulur gibi karın ağrılarıdır.

Kat'i teşhis için kanda ve idrarda kurşun aranır. İdrarda deltaaminolevülinil asit denilen maddenin olup olmadığına bakılır. Bu laboratuvar muayeneleri her yerde yapılmaz. Onun için SSK. Meslek Hastanesine sevkiniz gerekir.

**Saygılarımla**